

Οι Νέες Τεχνολογίες Πληροφορίας στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση

Διδακτική Γλώσσας με την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην συμπεριληπτική εκπαίδευση

Δρ. Χρίστος Μαρκαντώνης
xrmarkandonis@gmail.com

Γλώσσα και Νέες Τεχνολογίες

- 📄 Στην ενότητα εξετάζονται θέματα διδακτικής μεθοδολογίας και βασικές αρχές διδασκαλίας της Γλώσσας με βάση και την επικοινωνιακή προσέγγιση.
- 📄 Γίνεται σχεδιασμός διδακτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία εννοιών της Γλώσσας με την παιδαγωγική αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στη συνηθισμένη σχολική τάξη, με προσαρμογές για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (και για μαθητές για το Τμήμα Ένταξης και την Παράλληλη στήριξη).

Γλώσσα και Νέες Τεχνολογίες

✓ Στόχοι:

- ✓ Σχεδιασμός και εφαρμογή ολοκληρωμένων διδακτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία ενοτήτων Γλώσσας για μαθητές της κανονικής τάξης με προσαρμογές και για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με:
 - με σαφή στοχοθεσία (στόχοι διδακτικοί, παιδαγωγικοί και ως προς τις ΤΠΕ)
 - Αξιοποίηση της προστιθέμενης παιδαγωγικής αξίας των ΤΠΕ
 - Αξιοποίηση της προστιθέμενης παιδαγωγικής αξίας των ΤΠΕ για την παραγωγή γραπτού λόγου και από μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Γλώσσα και Νέες Τεχνολογίες

✓ 1^ο μέρος

- ☰ Θέματα διδακτικής μεθοδολογίας και βασικές αρχές διδασκαλίας της Γλώσσας με βάση και την επικοινωνιακή προσέγγιση και με προσαρμογές και για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- ☰ Λογισμικά και Εφαρμογές ΤΠΕ για τη διδασκαλία της Γλώσσας και την παραγωγή γραπτού λόγου και για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Γλώσσα και Νέες Τεχνολογίες

✓ 2^ο μέρος

- ☰ Σχεδιασμός και εφαρμογή ολοκληρωμένων διδακτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία ενοτήτων της Γλώσσας και την παραγωγή γραπτού λόγου για μαθητές της κανονικής τάξης, με προσαρμογές και για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με σαφή στοχοθεσία και την αξιοποίηση της προστιθέμενης παιδαγωγικής αξίας των ΤΠΕ.

Θεωρητικό πλαίσιο

Ανάγνωση - Γραπτός λόγος

- ✓ Η ανάγνωση και η Γραφή ενός επικοινωνιακού κειμένου είναι δύσκολες και πολύπλοκες νοητικές δραστηριότητες (Bereiter & Scardamalia, 1987), αλλά και διδάξιμες.
- ✓ Για να αποκτήσει ο μαθητής/τρια επαρκή γνώση του γραπτού λόγου και να τον χρησιμοποιεί σωστά σε επικοινωνιακές συνθήκες χρειάζεται να αναπτύξει ποικίλες γνώσεις, δεξιότητες και στρατηγικές (Harris & Graham, 1999)
- ✓ Ως έμπειρος/η αναγνώστης/τρια ή ως έμπειρος/η συγγραφέας ο/η μαθητής/τρια επεξεργάζεται και αξιολογεί γραπτές πληροφορίες για να παράξει τη νέα γνώση (Flower, et al., 1994)

Ως έμπειρος αναγνώστης

- ✓ Συνδυάζει το ρόλο του/της αποκωδικοποιητή και το ρόλο του/της κριτή
- ✓ Ως αποκωδικοποιητής διαβάζει μηχανικά το κείμενο, μετατρέπει τα γραπτά σύμβολα σε ήχους
- ✓ Ως κριτής δίνει νόημα στα σύμβολα, προσπαθώντας να κατανοήσει το νόημα του κειμένου. Χτίζει τη νέα γνώση χρησιμοποιώντας γνωστικές και μεταγνωστικές δεξιότητες (Βάμβουκας, 1984)
- ✓ Η καλή συνεργασία των δύο ρόλων δίνει και την καλύτερη κατανόηση του κειμένου

Ως έμπειρος συγγραφέας

- ✓ Συνδυάζει το ρόλο του/της γραμματέα και το ρόλο του /της δημιουργού (Σπαντιδάκης, 2004)
- ✓ Ως γραμματέας γράφει το κείμενο (γραμματικοί κανόνες, λεξιλόγιο, στίξη, ορθογραφία) (Meltzer, 1993)
- ✓ Ως δημιουργός γεννά ιδέες, τις οργανώνει, τις επεξεργάζεται. Είδος σκοπός κειμένου-αναγνώστες (Bain, Bailet & Moats, 2001)
- ✓ Με την καλύτερη συνεργασία των δύο ρόλων παράγεται και το καλύτερο γραπτό κείμενο

Η διαπίστωση του προβλήματος

- ✓ Οι μαθητές/τριες αξιοποιούν τη δεξιότητα παραγωγής γραπτού λόγου για να ολοκληρώσουν το 30%-60% του συνόλου των σχολικών δραστηριοτήτων (Flower, et al., 1994)
- ✓ Το 10%, περίπου, των μαθητών/τριων έχουν πρόβλημα ανάγνωσης και το 70%, περίπου, πρόβλημα παραγωγής γραπτού λόγου (Earle & Zimmerman, 2002)

Η επικοινωνιακή διάσταση

- ✓ Νέα αντίληψη για τη γλώσσα και τη διδασκαλία της
- ✓ *“Επικοινωνιακή προσέγγιση και διδασκαλία”*
- ✓ Έμφαση στη λειτουργική-επικοινωνιακή διάσταση της γλώσσας
- ✓ Σκοπός της γλωσσικής διδασκαλίας η ανάπτυξη της ικανότητας αξιοποίησης της γλώσσας με τον κατάλληλο τρόπο, για κάθε επικοινωνιακή περίπτωση
- ✓ Ανάπτυξη της κριτικής κατανόησης των χρήσεων και των λειτουργιών της
(Χαραλαμπίδης & Χατζησαββίδης, 1997)

Διδακτική Γλώσσας

- ☞ Σκοπός και στόχοι της γλωσσικής διδασκαλίας
- ☞ Σύγχρονες επιστημονικές τάσεις στη γλωσσική διδασκαλία:
 - επικοινωνιακή αντίληψη, κειμενοκεντρικές και κριτικές προσεγγίσεις
 - Συσχετισμός των προσεγγίσεων αυτών με το Πρόγραμμα Σπουδών

Διδακτική Γλώσσας

- 📄 Γλωσσική εκπαίδευση και ΤΠΕ: από το λογισμικό εξάσκησης και διδασκαλίας στα ανοιχτά περιβάλλοντα και στην αντίληψη του νέου γραμματισμού
- 📄 Πρόσφατες αναζητήσεις: ιδιαίτερη αναφορά στο κίνημα των πολυγραμματισμών, που συνδυάζει την οργανική ένταξη των ΤΠΕ στη γλωσσική εκπαίδευση
- 📄 Αναφορά στα υπολογιστικά περιβάλλοντα που καλύπτουν την οπτική αυτή

Θεωρητική τεκμηρίωση

- ✓ Η διδακτική της Γλώσσας βασίζεται σε αρχές της Γνωστικής Ψυχολογίας και της σύγχρονης Διδακτικής Θεωρίας στο χώρο της γραφής και αξιοποιεί τις δυνατότητες που παρέχει η εκπαιδευτική τεχνολογία για τη δημιουργία κατάλληλου υποστηρικτικού μαθησιακού περιβάλλοντος.
- ✓ Η γραπτή έκφραση στα πλαίσια του επικοινωνιακού της ρόλου αντιμετωπίζεται ως μια ενεργητική διαδικασία. Δίνεται μεγαλύτερη έμφαση και προσοχή στις διαδικασίες της γραφής που εκτελεί ο/η συγγραφέας όταν γράφει, παρά στο περιεχόμενο και στο τελικό προϊόν (Graves, 1994, Ματσαγγούρας, 1997).

Χαρακτηριστικά των Περιγραφικών Κειμένων

1. Η περιγραφή ως είδος κειμένου συνδέεται με το χώρο.
 2. Περιγραφικά κείμενα συναντάμε σε διάφορους τομείς:
-

Λογοτεχνία

Επιστήμη

Σχολικά εγχειρίδια

Εφημερίδες

Πρακτικούς οδηγούς κτλ.

3. Είδη περιγραφής:

Τοπίου

Αντικειμένου

Κτιρίου

Προσώπου κτλ.

Η Περιγραφή διακρίνεται επίσης, σε:

Υποκειμενική (π.χ. λογοτεχνία)

Αντικειμενική (π.χ. επιστήμη)

Αξιοποίηση παιδαγωγικών λογισμικών

✓ *Καθώς μεγαλώνουμε στον κόσμο των ελληνικών*

Βασίζεται στην κοινωνιοπολιτισμική θεωρία μάθησης (Vygotsky) και στα μοντέλα γραφής των γνωστικών ψυχολόγων Bereiter & Scardamalia και παρέχει τις απαραίτητες οδηγίες για την ολοκλήρωση αφηγηματικών και περιγραφικών κειμένων σε ατομική βάση, κάτι που είναι εξαιρετικά δύσκολο στην παραδοσιακή τάξη.

✓ *Λογομάθεια – ΙΕΑ*

Είναι συμπεριφορικού τύπου και υποστηρίζει την ανάπτυξη των ορθογραφικών, γραμματικών και συντακτικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριων.

Γλώσσα και Νέες Τεχνολογίες

- ✓ Γλώσσα: Είδη λόγου (αναφορικός, περιγραφή), είδη κειμένου (πεζό-ποίημα, ηλεκτρονικό κείμενο) παραγωγή γραπτού λόγου
- ✓ Πληροφορική: Διάχυση στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα (ολιστική προσέγγιση), λογισμικά, δημιουργική έκφραση, κριτική σκέψη, επικοινωνία

Διδασκαλία της Γλώσσας

Οργάνωση ομάδων-χώρου

- ✓ Ανομοιογενής σύνθεση των ομάδων (2-3 μαθητές)
- ✓ Περιμετρική διευθέτηση υπολογιστών
- ✓ Υλικοτεχνική υποδομή (λογισμικά, διαδίκτυο, φυλλομετρητής, κειμενογράφος)
- ✓ Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές: Γλώσσα, ΤΠΕ, Ιστορία, Γεωγραφία, Μουσική, Λαογραφία, Θέατρο

Διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές/τριες να εξοικειωθούν με τα δομικά στοιχεία ενός περιγραφικού κειμένου, ώστε:

- ✓ Να γράφουν λαμβάνοντας υπόψη το είδος και τις ιδιαιτερότητες ενός περιγραφικού κειμένου.
- ✓ Να παράγουν γραπτό περιγραφικό λόγο με βάση την επεξεργασία πληροφοριακών στοιχείων από γραπτά κείμενα και από πηγές του διαδικτύου, λαμβάνοντας υπόψη τους το είδος και τις ιδιαιτερότητες ενός περιγραφικού κειμένου, τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις γνώσεις του ακροατηρίου στο οποίο απευθύνονται.

...δΙΔΑΚΤΙΚΟΪ ΣΤΌΧΟΙ

- ✓ Να αντιλαμβάνονται ότι η γραφή είναι εξαιρετικά πολύπλοκη δραστηριότητα και ότι έχει ένα σημαντικό επικοινωνιακό ρόλο.
- ✓ Να εσωτερικεύουν και να ελέγχουν τις παρεχόμενες γνωστικές και μεταγνωσιακές οδηγίες και να τις εκδηλώνουν όταν γράφουν χωρίς την παρουσία του υπολογιστή.
- ✓ Να εμπεδώσουν το γραμματικό φαινόμενο της διάκρισης των ανισοσύλλαβων ουσιαστικών σε –ας από τα ισοσύλλαβα ουσιαστικά σε –ας και την κλίση τους.

Παιδαγωγικοί στόχοι

✓ Οι μαθητές/τριες αναμένεται να αναπτύξουν μορφές συμπεριφοράς, δεξιότητες και στάσεις, ώστε να εργάζονται παραγωγικά στα πλαίσια της ομάδας τους και ευρύτερα της τάξης και ειδικότερα:

✓ Να συνεργάζονται κατά την επεξεργασία ενός κειμένου και την αναζήτηση και καταγραφή των βασικών δομικών του στοιχείων.

✓ Να συνεργάζονται στην εξεύρεση, κριτική επεξεργασία και καταγραφή πληροφοριών από το διαδίκτυο.

...παιδαγωγικοί στόχοι

- ✓ Να συνεργάζονται στις φάσεις του σχεδιασμού, της πρώτης καταγραφής, της βελτίωσης και της έκδοσης ενός επικοινωνιακού κειμένου.
- ✓ Να συζητούν μέσα στην ομάδα όλες τις προτάσεις πριν αποφασίσουν ποια θα υλοποιήσουν.
- ✓ Να ενθαρρύνουν και να βοηθούν ο/η ένας/μία τον/την άλλο/η, συνεργαζόμενοι αρμονικά.
- ✓ Να αντιληφθούν την παιδαγωγική διάσταση των ΤΠΕ με την αξιοποίησή τους στην άντληση πληροφοριών από το διαδίκτυο, στην επεξεργασία και την παραγωγή γραπτού λόγου και στην εμπέδωση γραμματικών φαινομένων.

Ενημέρωση των μαθητών

- ✓ Ο/η εκπαιδευτικός ενημερώνει τους μαθητές/τριες για το έργο που θα επιτελέσουν και τι θα αξιολογηθεί:
- Αρμονική συνεργασία, συζήτηση
 - Προβολή επιχειρημάτων και αιτιολόγηση των επιλογών
 - Αιτιολόγηση των αποφάσεων επεξεργασίας του γραμματικού φαινομένου
 - Επικοινωνιακοί στόχοι των δραστηριοτήτων

Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού

- ✓ Δημιουργία συνθηκών που υπηρετούν την επικοινωνιακή διάσταση του γλωσσικού μαθήματος
- ✓ Γνωσιακές συγκρούσεις-αδιέξοδα για μεγαλύτερη κινητοποίηση και καλύτερη κατανόηση
- ✓ Επίβλεψη του έργου των μαθητών
- ✓ Καθοδήγηση, ενίσχυση, όπου και όταν απαιτείται

Ο ρόλος των μαθητών

✓ Με δική τους πρωτοβουλία και αυτενέργεια κατανέμουν τους ρόλους:

- αποκωδικοποιητή
- κριτή
- συγγραφέα
- παρατηρητή
- εκδότη

Ο νερουλάς - ο παγοπώλης

Γλώσσα Τετράδιο Εργασιών (σελ. 28)

Ο Νερούλας

1. Σήμερα δεν υπάρχει το επάγγελμα του νερούλα. Ένα άλλο επάγγελμα που είχε σχέση με το νερό και τώρα έχει χαθεί είναι αυτό του παγοπώλη.

- Διαβάστε το ποίημα «Ο παγοπώλης» και συζητήστε στην τάξη για το επάγγελμά του.
- Γράψτε στο τετράδιό σας για το επάγγελμα του παγοπώλη με τη βοήθεια της εικόνας και των ερωτήσεων:
 - Σε ποια εποχή υπήρχε;
 - Ποιους εξυπηρετούσε;
 - Ποια εργαλεία χρησιμοποιούσε;
 - Υπάρχουν σήμερα παγοπώλες;
 - Πού μπορεί κάποιος να δει σήμερα τα εργαλεία που χρησιμοποιούσε ο παγοπώλης;

Το επάγγελμα του παγοπώλη υπήρχε μέχρι και τη δεκαετία του 1960, όταν δεν υπήρχαν ψυγεία αλλά μόνο κάποια κουτιά πλου, με τη βοήθεια του πάγου, κρατούσαν κρύα τα τρόφιμα. Ο παγοπώλης γύρναγε σε όλες τις περιοχές με ένα καρότσι και πουλούσε τον πάγο σε σπιτία και καταστήματα. Γενικά, στη διάθεση του είχε τρία εργαλεία. Συγκεκριμένα, είχε ένα πριόνι για να κόβει τον πάγο κι ένα γάντζο με τον οποίο τον χτυπούσε, ώστε να σπάσει και να μπορέσει να τον παραδώσει στον πελάτη.

Στις μέρες, το επάγγελμα του παγοπώλη έχει εξαφανιστεί, καθώς πλέον σε κάθε σπιτί και κάθε κατάστημα υπάρχουν ηλεκτρικά ψυγεία. Βέβαια κάποιος μπορεί να δει εργαλεία που χρησιμοποιούσαν τότε οι παγοπώλες σε λαογραφικά μουσεία και σε διάφορα παντοπωλεία.

Ο παγοπώλης

✓ Με αφορμή το ποίημα που θα διαβάσουν στο Τ.Ε. για τον Παγοπώλη, γίνεται συζήτηση:

- Σε ποια εποχή υπήρχε;
- Ποιους εξυπηρετούσε;
- Ποια εργαλεία χρησιμοποιούσε;
- Υπάρχουν σήμερα παγοπώλες;
- Πού μπορεί κάποιος σήμερα να δει τα εργαλεία που χρησιμοποιούσε;

Αξιολόγηση

✓ Αξιολόγηση της εργασίας των ομάδων των μαθητών

- κατανόηση κειμένου, δομικά στοιχεία, γραμματικό φαινόμενο, δομή περιεχόμενο γραπτού κειμένου
- συμμετοχή, συνεργασία, ιδέες, θετικό κλίμα στην ομάδα.

...αξιολόγηση

- ✓ Αυτοαξιολόγηση των ομάδων
**Ιδιαίτερα σημαντική και
επικοινωνιακή διαδικασία**
 - συζήτηση, περιγραφή από τους
ίδιους τους μαθητές για τα θετικά
και αρνητικά σημεία λειτουργίας
της ομάδας, της εναλλαγής των ρόλων.

e-portfolio μαθητή - ομάδας

✓ Οι μαθητές/τριες σε ομαδικό και ατομικό επίπεδο αποθηκεύουν στο γραπτό ή ηλεκτρονικό τους portfolio τα Φ.Ε., τις πληροφορίες που άντλησαν από το διαδίκτυο για τα κείμενα που επεξεργάστηκαν και το περιγραφικό κείμενο που παράγαγαν στην τάξη

Οι Νέες Τεχνολογίες Πληροφορίας στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση

Διδακτική Γλώσσας με την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην συμπεριληπτική εκπαίδευση

Δρ. Χρίστος Μαρκαντώνης
xrmarkandonis@gmail.com